

ปลอกคล้องรอบคอเพื่อลดอาการกรดไหลย้อนขึ้นมาที่คอและ กล่องเสียง (REZA BAND®)

รศ. นพ. ปารยะ อาศนะเสน
สาขาวิชาโรคจมูกและโรคภูมิแพ้
ภาควิชาโสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา
Faculty of Medicine Siriraj Hospital
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ปลอกคล้องคอ (Reza band®) นี้เป็นเครื่องมือทางการแพทย์ที่ไม่ใช่ยา ไม่ใช่การรักษาด้วยการผ่าตัด ถูกออกแบบมาเพื่อลดอาการของโรคกรดไหลย้อนขึ้นมาที่คอและกล่องเสียง (laryngopharyngeal reflux: LPR)

โรคกรดไหลย้อนขึ้นมาที่คอและกล่องเสียง หมายถึงโรคที่มีอาการทางคอและกล่องเสียงซึ่งเกิดจากการไหลย้อนกลับของกรดหรือน้ำย่อยในกระเพาะอาหารขึ้นมาเหนือกล้ามเนื้อหูรูดของหลอดอาหารส่วนบน (upper esophageal sphincter: UES) (รูปที่ 1) อย่างผิดปกติ [atypical or extraesophageal gastroesophageal reflux disease (GERD)] ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในเวลากลางวัน หรือกลางคืน หรือแม้แต่ผู้ป่วยไม่ได้รับประทานอาหารก็ตาม ทำให้เกิดอาการจากการระคายเคืองของกรด

โดยปกติร่างกายจะมีกลไกป้องกันไม่ให้เกิดภาวะไหลย้อนกลับของกรดในกระเพาะอาหารขึ้นไปที่คอและกล่องเสียง เช่น การบีบตัวของหลอดอาหาร การทำงานของกล้ามเนื้อหูรูดของหลอดอาหารส่วนบน (UES) และส่วนล่าง (lower esophageal sphincter: LES) (รูปที่ 1) การที่เกิดโรคกรดไหลย้อนขึ้นมาที่คอและกล่องเสียงนั้น เชื่อว่าเกิดจากกล้ามเนื้อหูรูดของหลอดอาหารส่วนล่าง (LES) มีการคลายตัวอย่างผิดปกติ ทำให้มีการไหลย้อนกลับของกรดขึ้นไปคอและกล่องเสียงได้ง่าย โดยปกติถ้ากรดไหลย้อนขึ้นไปในคอหอยจะกระตุ้นให้กล้ามเนื้อหูรูดของหลอดอาหารส่วนบน (UES) หดตัว ป้องกันไม่ให้กรดไหลย้อนขึ้นไป ผู้ป่วยที่เป็นโรคกรดไหลย้อนขึ้นมาที่คอและกล่องเสียงนั้น เชื่อว่ามีการทำงานของระบบป้องกันดังกล่าวเสียไป จึงมีกรดไหลย้อนขึ้นไปในคอหอย, กล่องเสียง และ/หรือ หลอดลมได้

อาการของผู้ป่วยนั้นขึ้นอยู่กับอวัยวะที่ถูกระคายเคืองโดยกรด เช่น

1. อาการทางคอหอยและหลอดอาหาร

- อาการปวดแสบร้อนบริเวณหน้าอก และลิ้นปี่ บางครั้งอาจร้าวไปที่บริเวณคอได้ (พบน้อย)

- รู้สึกคล้ายมีก้อนอยู่ในคอ หรือแน่นคอ
- กลืนลำบาก, กลืนเจ็บ หรือกลืนติดๆ ชัดๆ คล้ายสะดุดสิ่งแปลกปลอมในคอ
- เจ็บคอ, แสบคอหรือปาก หรือแสบลิ้นเรื้อรัง โดยเฉพาะในตอนเช้า
- รู้สึกเหมือนมีรสขมของน้ำดี หรือรสเปรี้ยวของกรดในคอหรือปาก (bile or acid regurgitation)
- มีเสมหะอยู่ในลำคอ หรือระคายคอตลอดเวลา
- เรอบ่อย คลื่นไส้ คล้ายมีอาหาร หรือน้ำย่อยไหลย้อนขึ้นมาในอกหรือคอ
- รู้สึกจุกแน่นอยู่ในหน้าอก คล้ายอาหารไม่ย่อย (dyspepsia)
- มีน้ำลายมากผิดปกติ มีกลิ่นปาก เสียฟัน หรือมีฟันผุได้

2. อาการทางกล่องเสียง และหลอดลม

- เสียงแหบเรื้อรัง หรือ แหบเฉพาะตอนเช้า หรือมีเสียงผิดปกติไปจากเดิม
- ไอเรื้อรัง โดยเฉพาะหลังรับประทานอาหารหรือขณะนอน
- ไอ หรือ รู้สึกสำลักน้ำลาย หรือหายใจไม่ออกในเวลากลางคืน
- กระแอมไอบ่อย
- อาการหอบหืดที่เคยเป็นอยู่ (ถ้ามี) แย่ลง หรือไม่ดีขึ้นจากการใช้ยา
- เจ็บหน้าอก (non – cardiac chest pain)
- เป็นโรคปอดอักเสบ เป็นๆ หายๆ

3. อาการทางจมูก และหู

- คัดจมูก น้ำมูกไหล หรือมีน้ำมูกไหลลงคอ
- หูอื้อ หรือปวดหู

Reza band[®] จะป้องกันไม่ให้เกิดกรดหรืออาหารในกระเพาะอาหารไหลย้อนขึ้นมาผ่านกล้ามเนื้อหูรูดของหลอดอาหารส่วนบน (UES) ผู้ป่วยสวมใส่ Reza band[®] ที่คอขณะนอน (รูปที่ 2) ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มแรงกดไปที่กระดูกไคคอยด์ (cricoid cartilage) บริเวณใต้ต่อส่วนที่ยื่นออกมาของลูกกระเดือก (Adam's apple or laryngeal prominence) ซึ่งเป็นบริเวณที่ตรงกับ UES (รูปที่ 3) เครื่องมือดังกล่าวจึงไปเพิ่มแรงกดที่ UES ทำให้กรดหรืออาหารในกระเพาะอาหารไม่สามารถผ่าน UES ขึ้นมาในคอหรือกล่องเสียงได้ จึงช่วยลดอาการต่างๆ ที่เกิดจากกรดไหลย้อนมาเหนือ UES ขณะสวมใส่เท่านั้น (ถ้าไม่ได้สวมใส่ ก็จะไม่ช่วยลดอาการดังกล่าว)

Reza band[®] นี้ได้รับการรับรองโดยองค์การอาหารและยาของประเทศสหรัฐอเมริกาให้ใช้ในผู้ป่วยโรคกรดไหลย้อนขึ้นมาที่คอและกล่องเสียงที่มีอายุมากกว่า หรือเท่ากับ 18 ปีขึ้นไป ง่ายในการใช้ และมีน้ำหนักเบา (น้อยกว่า 1 ปอนด์) แพทย์จะสอนการสวมใส่เครื่องมือนี้แก่ผู้ป่วย และปรับแรงกดของเครื่องมือนี้บนคอของผู้ป่วย ผู้ป่วยจะรู้สึกว่าคุณถูกกดขณะสวมใส่ คล้ายๆกับข้อมือที่ถูกกดขณะวัดชีพจร ผู้ป่วยสามารถปรับปุ่มที่อยู่ด้านหน้าเครื่องมือ (comfort dial) (รูปที่ 4) เพื่อให้เครื่องมือดังกล่าวกระชับกับคอ ไม่แน่นหรือหลวมจนเกินไป ส่วนใหญ่อายุการใช้งานของ Reza band[®] จะอยู่ประมาณ 6 เดือน ผู้ป่วยควรดูแลความสะดวกสบายของส่วนของเครื่องมือที่กดลงบนคอ (cushion) ผู้ป่วยให้ดี และควรทำให้ผิวหนังบริเวณคอของผู้ป่วยแห้ง และสะอาดก่อนสวมใส่เครื่องมือนี้ โดยเช็ดเครื่องสำอาง, แป้ง, น้ำหอม และครีมทั้งหลายออกก่อน ผู้ป่วยสามารถล้างทำความสะอาดส่วนของเครื่องมือที่กดลงบนคอ (cushion) ได้โดยใช้น้ำอุ่น แล้วรอให้แห้งก่อนใช้

ส่วนประกอบของ Reza band[®]

เครื่องมือชนิดนี้มีส่วนประกอบหลักๆ อยู่ 5 ส่วน (รูปที่ 4) คือ

1. **ส่วนหน้าของปลอกคอ (frame)** เป็นส่วนที่ติดกับส่วนที่กดลงบนคอ (cushion) และส่วนหลังของปลอกคอ (comfort band) ส่วนนี้เป็นส่วนที่มีความยืดหยุ่นได้ จึงเป็นส่วนที่แพทย์สามารถปรับแรงกดลงบนคอผู้ป่วยได้ ทางด้านข้างของส่วนนี้จะมีแม่เหล็กที่สามารถยึดกับส่วนด้านข้างของปลอกคอ (clasp) ซึ่งสามารถถอดออกได้ เพื่อเอาไว้สวมหรือถอดปลอกคอกออกจากคอผู้ป่วย
2. **ส่วนที่กดลงบนคอ (cushion)** อยู่ตรงกลางของคอ ใต้ต่อลูกกระเดือก
3. **ส่วนหลังของปลอกคอ (comfort band)** เป็นส่วนด้านหลังของปลอกคอ
4. **ส่วนด้านข้างของปลอกคอ (clasp)** เป็นส่วนที่ยึดติดกับส่วนหน้าของปลอกคอโดยใช้แม่เหล็ก ทำให้ผู้ป่วยสามารถสวมใส่ หรือถอดปลอกคอกออกได้
5. **ที่ปรับแรงกดลงบนคอ (comfort dial)** เป็นปุ่มที่แพทย์และผู้ป่วยสามารถปรับแรงกดลงบนคอได้

เครื่องมือนี้ปลอดภัย และเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ป่วยโรคกรดไหลย้อนขึ้นมาที่คอและกล่องเสียง ที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 18 ปี ที่ใช้ยารักษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการรับประทานและการนอน แล้วอาการของโรคกรดไหลย้อนขึ้นมาที่คอและกล่องเสียงไม่ดีขึ้น หรือใช้ยารักษาแล้วอาการดีขึ้น แต่ไม่สามารถลดหรือหยุดยาได้ และผู้ป่วยไม่ประสงค์จะใช้ยาในการรักษาแล้ว หรือไม่สามารถใช้ยาได้ เนื่องจากทนผลข้างเคียงของยาไม่ได้

จากการศึกษาทางคลินิกพบว่า ผู้ป่วยจะมีอาการของโรคกรดไหลย้อนไหลน้อยลง หลังการใช้ Reza band® ภายใน 2 สัปดาห์แรก ร้อยละ 85 ของผู้ป่วยรู้สึกว่าการของตนดีขึ้นมากกว่าร้อยละ 25 เมื่อเปรียบเทียบกับอาการก่อนใช้ Reza band® โดยเฉลี่ยผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นจากเดิมร้อยละ 54

ข้อควรระวัง

ไม่ควรใช้ Reza band® ใน

- ผู้ป่วยที่มีเครื่องมือทางการแพทย์ฝังอยู่ (implanted devices) ในบริเวณคอที่สวมใส่ปลอกคอ เช่น pacemaker, cardiovascular defibrillator, vagus nerve stimulator
 - ผู้ป่วยโรคต้อหิน (glaucoma)
 - ผู้ป่วยที่เป็นมะเร็งบริเวณคอ รวมทั้งได้รับการผ่าตัดบริเวณคอ
 - ผู้ป่วยที่มีสติสัมปชัญญะไม่ดี เช่น ใช้นานอนหลับ หรือยาที่มีผลข้างเคียงทำให้ง่วง
 - ผู้ป่วยที่มีโรคของหลอดเลือดแดงใหญ่ที่คอ (carotid artery disease), โรคของต่อมไทรอยด์, มีประวัติของโรคหลอดเลือดสมอง (cerebrovascular disease), โรคของเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน (connective tissue diseases เช่น Marfan's syndrome, Ehlers-Danlos syndrome)
 - หญิงตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร
 - ผู้ป่วยที่ใช้เครื่องอัดอากาศขณะหายใจเข้า (Continuous Positive Airway Pressure: CPAP)
- ถ้าผู้ป่วยใช้ Reza band® แล้วมีผลข้างเคียง เช่น มีอาการเจ็บหรือรู้สึกไม่สบายบริเวณคอ, ผิวหนังมีการระคายเคือง หรืออาการกรดไหลย้อนแยงลง หรือใส่ปลอกคอแล้วไม่อยู่กับที่ เคลื่อนไปมา ควรหยุดใช้ Reza band® และปรึกษาแพทย์ อย่างไรก็ตามอาการเจ็บหรือรู้สึกไม่สบายที่คอ, การระคายเคืองของผิวหนังที่คอ และอาการกรดไหลย้อนที่แยงลง ส่วนใหญ่มักจะหายไปได้เองหลังใส่ Reza band®

ผู้ป่วยจะใช้ Reza band® อย่างไร

- แพทย์จะเป็นผู้เลือกขนาดของปลอกคอให้เหมาะสมกับคอของผู้ป่วยแต่ละราย
- ผู้ป่วยควรจะรู้วิธีสวมใส่ Reza band® อย่างถูกต้อง เพื่อให้ได้ผลของการรักษาที่ดี
- ผู้ป่วยอาจต้องใช้เวลา 2-3 วัน ในการสร้างความคุ้นเคยในการใส่ Reza band®
- สวมปลอกคอรอบลำคอ โดยให้ส่วนที่กดลงบนคอ (cushion) อยู่ได้ต่อส่วนที่ยื่นออกมาของ ลูกกระเดือก (Adam's apple) แล้วนำส่วนด้านข้างของปลอกคอ (clasp) ติดกับส่วนหน้าของปลอกคอ (frame)

- เมื่อสวมใส่ปลอกคอแล้ว ผู้ป่วยสามารถปรับแรงกดลงบนคอของผู้ป่วยได้โดยปรับ “ที่ปรับแรงกดลงบนคอ (comfort dial)” ถ้าหมุนที่ปรับดังกล่าวตามเข็มนาฬิกาจะเพิ่มแรงกดลงบนลำคอของผู้ป่วย ถ้าหมุนทวนเข็มนาฬิกาจะลดแรงกดลงบนลำคอของผู้ป่วย

- ผู้ป่วยสามารถเปลี่ยนส่วนที่กดลงบนคอ (cushion) ได้

ผู้ป่วยจะดูแลทำความสะอาด Reza band® อย่างไร

- ปลอกคอกนี้สามารถล้างทำความสะอาดด้วยน้ำอุ่นและสบู่อ่อนๆ แล้วเช็ดและผึ่งให้แห้ง
- ส่วนหน้า (frame) และด้านข้าง (clasp) ของปลอกคอสามารถใช้แอลกอฮอล์เช็ดทำความสะอาดได้ และควรทิ้งไว้ให้แห้งก่อนใช้
- เก็บปลอกคอกนี้ไว้ที่อุณหภูมิห้อง